

1/2007

Onko käsitys
rakennemurroksesta
vanhentunut?

Yritysten ja julkisen
vallan tavoitteet erilaisia

Innovaatiopajasta uusia
liiketoimintaideoita

Yritykset tulisi saada aktiivisesti mukaan kehittämään metsäalan tuotantorakennetta

Nykykäsityksen mukaan globaali kilpailu siirtää metsäteollisuuden tuotantoa edullisten kustannusten ja kasvavien markkinoiden maihin. Tulkinta globalisaation aiheuttamasta metsäsektorin rakennemurroksesta perustuu oletuksiin vapaakaupan syvenemisestä, kansainvälisen politiikan hallittavuudesta ja kulttuurierojen kaventumisesta. Metsäalan tulevaisuusfoorumin kyselyn vastaajien mukaan nämä globalisaatiokehityksen taustaoletukset ovat kuitenkin osin epärealistisia, mikä tulisi huomioida nykyistä paremmin esimerkiksi metsäteollisuuden strategisessa päätöksenteossa.

Onko käsitys rakennemurroksesta vanhentunut?

Metsäalan tulevaisuuden menestystekijöitä kartoittaneen kyselyn vastaajilla oli yhtenäinen käsitys suomalaisen metsäsektorin rakennemurroksesta: Globaali kustannuskilpailu ja paperituotteiden markkinoiden hiipuminen läntisissä teollisuusmaissa siirtävät metsäteollisuuden tuotantoa edullisten kustannusten ja kasvavien markkinoiden maihin. Metsäteollisuuden tuotanto säilyy merkittävänä Suomessa, mutta kannattamattomia laitoksia suljetaan.

Murrokseen tulisi varautua jatkuvalla tuotannon tehostamisella ja sopeuttamisella sekä uusien tuotteiden ja liiketoimintaa tukevien palveluiden kehittämisellä. Tutkimukseen, tuotekehitykseen ja uusien liiketoimintojen kehittämiseen tulisi sijoittaa huomattavasti nykyistä enemmän voimavaroja. *Eikö siis mitään yllättävää?*

Tarkemmin tämän Metsäalan tulevaisuusfoorumin kyselyn vastauksia analysoitaessa paljastuu, että edellä kuvattu rakennemurros perustuu suurelta osin ristiriitaisiin taustaoletuksiin. Suurin ristiriita syntyy siitä, että rakennemurrosta selittävät tekijät, kuten vapaakaupan syveneminen, kansainvälisen politiikan hallittavuus ja kulttuurierojen kaventuminen tulevaisuudessa, eivät vastaajien mukaan ole itsestään selviä.

Peräti 83 % kyselyn vastaajista arvioi maailmanpolitiikan ilmapiirin tulevaisuudessa konfliktierhoksi ja puolet vastaajista arvioi kulttuurisen vuorovaikutuksen olevan tulevaisuudessa epäluulojen sävyttämää. Globalisaatiokehityksen taustaoletukset arvioidaan siis hyvin erilaisiksi, kuin mitä ne ovat tulkittaessa suomalaisen metsäsektorin rakennemurrosta!

Ristiriidan tarkentamiseksi kyselyn toisella kierroksella testattiin Globalisaatiokehityksen vaihtoehdot -selvityksessä esille tullutta *tempoilevan globalisaation skenaariota*, jossa vapaa maailmankauppa kohtaa merkittäviä poliittisia esteitä, energian ja muiden tuotantotekijöiden hintakehitys on hyvin ennakoimatonta ja metsäteollisuuden investoinnit maailmalla johtavat sekä suuriin onnistumisiin että jopa tehtaiden kansallistamisiin. Merkitä pantavaa on, että vain viisi prosenttia vastaajista piti tätä metsäteollisuuden kansainvälistymiselle kriittistä skenaariota epätodennäköisenä.

Tempoileva ja epäluulojen sävyttämä globalisaatio pakottaisi kansainvälisen metsäteollisuuden varautumaan kasvaviin poliittisiin ristiriitoihin ja nykyistä suurempiin investointiriskeihin eri tuotanto- maissa. Investointien tuottovaatimuksia jouduttaisiin pienentämään ja niiden takaisinmaksuaikatavoitteita lyhentämään samoin kuin hajauttamaan tuotantoa riskien pienentämiseksi.

Yritysten ja julkisen vallan tavoitteet erilaisia

Kyselyn tulosten perusteella rakennetussa tulevaisuusnelikentässä (kuva 1) on tarkasteltu globalisaatiokehityksen tempoilevuutta ja metsäalan sijoituksia uusiutumiseen yritysten ja julkisen vallan erilaisista lähtökohdista. Nämä muuttujat nähtiin keskeisimmiksi arvioitaessa metsäalan strategisia tulevaisuusvaihtoehtoja.

I Panostaminen uusiutumiseen pieni + globalisaatiokehityksen tempoilevuus pieni
Nelikentän lohkoista tämä on lähinnä nykyistä käsitystä metsäalan tilanteesta, jossa erityisesti suuret metsäteollisuusyritykset

Kuva 1. Yritysten ja julkisen vallan erilaiset lähtökohdat metsäalan kehittämiseksi Suomessa.

keskittyvät kustannustehokkaaseen ydinliiketoimintaan globaalisti. Julkinen valta panostaa tutkimukseen, koulutukseen ja kehittämiseen niillä aloilla, jotka tarjoavat liiketoiminnan ja hyvinvoinnin kasvulle uusia mahdollisuuksia Suomessa.

Jos metsäteollisuusyritysten ydinliiketoiminnan tuotto pysyy alhaisena, pakottaa se tuotannon supistuksiin ja yritysten pilkkomisten todennäköisyys lisääntyy. Yritysten heikot edellytykset tukea liiketoiminnan ja hyvinvoinnin kasvua Suomessa voivat vähentää yhteiskunnan panostusta metsäsektorin kehittämiseen.

II Panostaminen uusiutumiseen pieni + globalisaatiokehityksen tempoilevuus suuri

Vaikka globaalikehitys on tempoilevaa, yritykset panostavat edelleen ydinliiketoimintaan. Oikeilla maavainnoilla ja osaavalla riskien hallinnalla perinteisen teollisuustuotannon voitot voidaan säilyttää korkeina osalla kasvavista markkinoista. Riskit ovat kuitenkin suuret ja julkisen vallan toivotaan osallistuvan investointitakauksiin. Ääritapauksissa voi tapahtua jopa tuotantolaitosten kansallistamisia, joissa yksityiset sijoitukset menettävät arvonsa ja julkiset investointitakaukset realisoituvat.

III Panostaminen uusiutumiseen suuri + globalisaatiokehityksen tempoilevuus pieni

Suuret yritykset keskittyvät edelleen ydinliiketoimintaan, koska uudet tuotteet tulkitaan kokonaisliiketoiminnan kannalta vähämerkityksellisiksi. Julkinen valta sijoittaa uusiin tuotteisiin keskittyvien kasvuyritysten kehittämiseen. Uusien tuotteiden merkitys voi kuitenkin jäädä riittämättömäksi metsäalan tuotannon uudistamiseksi.

IV Panostaminen uusiutumiseen suuri + globalisaatiokehityksen tempoilevuus suuri

Yritykset ja julkinen valta ovat yhdessä sitoutuneet uusien tuotteiden ja liiketoimintamallien kehittämiseen. Suurten yritysten kiinnostusta lisää globaali epävakaus, joka aiheuttaa suuria riskejä ydinliiketoiminnalle. Uusille tuotteille, kuten liikenteen biopoltonesteille, voi syntyä suurta tuotantoa, jos niiden markkinoiden kehitystä tukevat poliittiset päätökset ovat riittävän pitkäjänteisiä.

Kaikki kuvatut neljä metsäalan tulevaisuusvaihtoehtoa ovat kyselyaineiston perusteella mahdollisia. Keskeisintä on löytää ratkaisuja, joiden avulla pystytään siirtymään nelikentän lohkoista (I) lohkokseen (IV), missä myös yritykset ovat aktiivisesti mukana kehittämässä metsäalan tuotantorakennetta Suomessa.

Innovaatiopajasta uusia liiketoimintamalleja

SciTech-Service Oy järjesti yhdessä Metsäalan tulevaisuusfoorumin kanssa innovaatiopajan, jonka tavoitteena oli ideoida, kuinka pakkaamisen ja rakentamisen arvoketjuissa olisi kehitettävissä uutta liiketoimintaa. Innovaatiopajassa sorvattuja aihekokonaisuuksia on luettavissa osoitteessa www.metsaforumi.fi/paja/

Globalisaation suuntaa ja metsäalan vaihtoehtoja pohtineen kutsuseminaarin esitykset löytyvät sivulta www.metsaforumi.fi/seminaaari_globalisaatio.htm

Julkaisuja:

Ståhle (ed.) Five Steps for Finland's Future. Tekes Technology Review 202/2007. www.tekes.fi/eng/publications/Five_steps_for_Finlands_future.pdf

Hermans, Kulvik ja Nikinmaa: Biotechnology as a Competitive Edge for the Finnish Forest Cluster. ETLA B 227.

Rouvinen, Vartia ja Ylä-Anttila: Seuraavat sata vuotta - Aikamatka maailmaan ja Suomeen 1907-2107. Taloustieto Oy.

Metsäalan tulevaisuusfoorumin uutiskirje

Julkaisija:
Metsäalan tulevaisuusfoorumi
Joensuun yliopisto
PL 111
80101 Joensuu

Toimittaja: Saija Miina
saija.miina@joensuu.fi

Metsäalan tulevaisuusfoorumi Internetissä:
<http://www.metsaforumi.fi>

Metsäalan tulevaisuusfoorumin uutiskirje kertoo foorumin tuoreimmista tapahtumista ja tuloksista. Uutiskirje löytyy Internetistä sivulta <http://www.metsaforumi.fi/uutisia.htm>. Voit saada tiedon uutiskirjeen ilmestymisestä sähköpostilla ilmoittautumalla jakelulistalle: saija.miina@joensuu.fi